

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 14 november 2022

Saken

Omställningsstudiestöd;
aktualitetsvillkoret

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 47 § andra stycket i lagen om omställningsstudiestöd inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om omställningsstudiestöd för att läsa en en YH-utbildning inom hantverk vår- och höstterminen 2023.

CSN avslog ansökan. Av skälen till beslutet framgår bland annat följande. För att få omställningsstudiestöd måste NN ha arbetat i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad under minst 12 månader under en 24 månadsperiod för att anses ha aktuell förankring på arbetsmarknaden. Det är också tillräckligt om hon har haft arbetsinkomster om minst 25 procent av inkomst-basbeloppet per månad, eller i vissa fall minst tre inkomstbasbelopp per år. De 24 månaderna räknas i NN:s fall från dagen innan ansökan kom in till CSN den 1 oktober 2022. Om hon haft föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning, sjukpenning, eller omställningsstudiestöd och inte uppfyller kravet den månaden förlängs perioden som provas bakåt i tiden. CSN har tagit hänsyn till att hon haft sådana andra ersättningar under januari, juli och augusti 2022, samt oktober och november 2020. Perioden CSN prövat är den 1 maj 2020 till och med 30 september 2022.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. Hon önskar att ramtiden det vill säga beräkning angående de 24 månader avseende förankring på arbetsmarknaden ska förlängas på grund av sjukskrivning och föräldrapenning. Hon har haft en fast anställning som hon varit sjukskriven från mellan den 17 september 2018 – den 31 januari 2022. De senaste åren, den 1 december 2020 – den 31 januari 2022, har hon varit helt sjukskriven men ersättningen hon fått bytte namn från

sjukpenning till rehabiliteringspenning. Hon behöver skola om sig eftersom hon på grund av sjukdom inte kan fortsätta arbeta som socionom. Hon har möjlighet till anställning på sin lärlingsplats efter avslutad utbildning. – NN bifogade ett flertal intyg.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt anförde bland annat följande i ett yttrande. Efter ny genomgång av ärendet framkommer det att det finns ytterligare perioder med överhoppningsbar ersättning från Försäkringskassan, hel sjukpenning, januari – september 2020 samt januari – december 2019. Det innebär att ramtiden förlängs med 26 månader, vilket innebär att den nya ramtiden är den 1 november 2018 till 30 september 2022. Men i detta fall då inkomst endast finns för två månader under ramtiden, november till december 2018, och andra uppgifter om arbetad tid saknas, uppfyller NN inte aktualitetsvillkoret. Perioder med rehabiliteringsersättning är inte överhoppningsbar ersättning vid prövning av aktualitetsvillkoret och kan därför inte räknas med vid beräkning av ramtiden. CSN anser därför att överklagandet ska avslås även utifrån beräkning av den nya ramtiden.

Därefter inkom CSN, genom dess rättsavdelning, på begäran från nämnden, med ett tilläggsyttrande av vilket bland annat följande framgår. Av utredningen i ärendet framgår att NN uppfyller etableringsvillkoret då hon inom ramtiden den 1 oktober 2008 – 30 september 2022 haft tillräcklig inkomst under 72 månader samt erhållit sjukpenning och föräldrapenning i tillräcklig omfattning under 24 månader.

Aktualitetsvillkoret syftar till att säkerställa att den sökande har en aktuell anknytning till arbetsmarknaden på minst ett år. Därför bör inte annan sysselsättning än just förvärsarbete kunna användas för att uppfylla villkoret. Samtidigt bör inte avbrott för föräldraledighet eller sjukdom diskvalificera en sökande. När aktualitetsvillkoret prövas bör därför tid med vissa typer av ersättningar inte räknas in i ramtiden. Ramtiden förlängs då bakåt i tiden, till månader som är fria från sådan ersättning. Av detta skäl bör inte månader när den sökande har fått omställningsstudiestöd, föräldrapenningsförmåner och sjukpenning enligt socialförsäkringsbalken, eller dagersättning och dagpenning till totalförsvarspliktiga räknas, om inte arbetsvillkoret samtidigt uppfylls den månaden. Tid och omfattning för dessa ersättningar påverkar inte huruvida ersättningarna räknas. En månad kan således hoppas över oavsett omfattning och längd på perioden med sådan ersättning. Det innebär alltså att månaderna kan räknas om arbets- eller inkomstvillkoret uppfylls, men går att hoppa över om det inte uppfylls.

Som framgår av CSN:s yttrande i samband med överlämningen av överklagandet har NN:s ramtid fastställts till den 1 oktober 2018 – den 30 september 2022. Av de inkomstuppgifter CSN erhållit från Skatteverket framgår att NN uppfyller kravet på inkomst under november och december 2018. Således är inkomstkravet endast uppfyllt under två av de, minst, tolv månader av de senaste 24 månaderna, som aktualitetsvillkoret stadgar. Det framgår inte heller att inkomstkravet skulle varit uppfyllt under den tid hon uppburit ersättning som är överhoppningsbar.

NN har erhållit rehabiliteringsersättning under perioden den 1 december 2020 - den 20 januari 2022. Rehabiliteringsersättning utgör inte sådan typ av ersättning som kan utgöra överhoppningsbar tid vid prövning av aktualitetsvillkoret. Lagstiftaren har valt att begränsa vilka ersättningsförmåner som kan utgöra överhoppningsbar tid och detta framgår tydligt av 7 § förordning (2022:857) om omställningsstudiestöd. Vad NN anført i denna del föranleder inte CSN att göra någon annan bedömning.

Sammantaget framgår det av utredningen i ärendet att NN inte uppfyller aktualitetsvillkoret. Överklagandet ska därmed avslås.

NN har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter i anledning av CSN:s yttranden, men hon har inte hörts av.

Författningsbestämmelser

Av 6 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd framgår följande.

Omställningsstudiestöd får lämnas till en studerande som

1. har förvärvsarbetat i Sverige i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad i

a) sammanlagt minst 96 månader inom en ramtid om 14 år som kan beräknas tidigast från och med det kalenderår då han eller hon fyllde 19 år, och

b) sammanlagt minst 12 månader inom en ramtid om 24 månader, eller

2. under kvalificeringstiderna som anges i 1 a och 1 b har haft en viss minsta inkomst av förvärvsarbete.

Med ramtid enligt första stycket avses de 14 år respektive 24 månader som närmast har föregått den dag ansökan om omställningsstudiestöd kom in till Centrala studiestödsnämnden. Om studierna har påbörjats före den dag ansökan kom in beräknas ramtiden i stället från och med dagen före studiestarten.

För att förvärvsarbetet i första stycket 1 a ska få räknas ska det ha varit den studerandes huvudsyssla under kvalificeringstiden.

Förvärvsarbete i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz får tillgodoräknas som förvärvsarbete i Sverige.

Av 7 § förordning (2022:857) om omställningsstudiestöd framgår följande. När ramtid ska fastställas enligt 6 § första stycket 1 b lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd räknas inte månader när den studerande har fått omställningsstudiestöd, föräldrapenningsförmåner och sjukpenning enligt socialförsäkringsbalken, samt dagersättning och dagpenning till totalförsvarspiktiga som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspikt, om inte villkoret samtidigt uppfylls under den månaden. Detsamma gäller tid med motsvarande ersättningar i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz.

Av 8 § samma förordning framgår följande. Med inkomst av förvärvsarbete enligt 6 § första stycket 2 lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd avses arbetsinkomster enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229).

Inkomster under en kalendermånad om minst 25 procent av det inkomstbasbelopp som gäller under det år inkomsterna intjänats motsvarar arbete under en månad. Om det för ett kalenderår inte finns uppgifter om den sökande enligt 26 kap. 19 a och 19 b §§ skatteförfarandelagen (2011:1244) i arbetsgivardeklarationer, ska i stället en inkomst om minst tre inkomstbasbelopp under kalenderåret motsvara arbete under tolv månader.

Inkomster från förvärvsarbete inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), med undantag för Sverige, i Förenade kungariket och i Schweiz som

motsvarar arbetsinkomster enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen får tillgodoräknas som inkomst i Sverige.

Överklagandenämndens bedömning

I ärendet har CSN bedömt att NN uppfyller etableringsvillkoret eftersom hon sammantaget haft tillräckliga inkomster samt haft sjukpenning och föräldrapenning under 96 månader de senaste 14 åren.

Frågan i ärendet är om hon även uppfyller aktualitetsvillkoret, vilket innebär att hon måste ha förvärsarbetat minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad sammanlagt under minst tolv månader inom en ramtid av de senaste 24 månaderna innan ansökan om omställningsstudiestöd eller haft en viss minsta inkomst av förvärsarbete. Syftet med aktualiseringsvillkoret är att sökanden ska ha en aktuell förankring på arbetsmarknaden för att kunna beviljas omställningsstudiestöd.

Av förarbetena till 6 § till lagen om omställningsstudiestöd (prop. 2021/22:176 s. 185) framgår bland annat följande.

” Regeringen vill understryka att aktualitetsvillkoret i första hand syftar till att säkerställa att den sökande har en aktuell arbetsmarknadsanknytning. Det är viktigt just eftersom omställningsstudiestödet syftar till att stärka den sökandes ställning på arbetsmarknaden. Detta framgår bland annat av att den som studerar med omställningsstudiestöd förutsätts ha en förvärsinkomst att kompensera. För den som står långt ifrån arbetsmarknaden finns det andra och bättre lämpade stöd som är anpassade efter just den gruppens behov, såsom till exempel studiestartsstödet.”

Ramtiden för att uppfylla aktualiseringsvillkoret är som nämnts ovan normalt 24 månader räknat från det att ansökan om omställningsstudiestöd kom in till CSN, vilket skulle ge NN:s en ramtid mellan den 1 oktober 2020 och den 30 september 2022. I detta fall har hon förutom arbete också haft månader med sjukpenning och föräldrapenning som enligt 7 § förordningen om omställningsstudiestöd inte får räknas med i ramtiden men kan hoppas över. CSN har då utifrån den överhoppningsbara tiden bestämt ramtiden från den 1 oktober 2018 till den 30 september 2022.

Av handlingarna i ärendet framgår att NN uppburit rehabiliteringsersättning under perioden den 1 december 2020 – den 20 januari 2022. Rehabiliteringsersättning är inte en sådan ersättning som kan utgöra överhoppningsbar tid enligt 7 § förordningen om omställningsstudiestöd. NN har enligt vad som framkommit av utredningen endast uppfyllt kravet på tillräcklig inkomst under två månader av ramtiden och det har inte framkommit att hon arbetat i tillräcklig omfattning under någon del av ramtiden.

Överklagandenämnden konstaterar därmed att NN, på befintligt underlag, inte visat att hon uppfyller kravet på arbete eller förvärsinkomst under ramtiden. NN uppfyller således inte aktualitetsvillkoret och har därmed inte rätt till omställningsstudiestöd. Överklagandet ska därför avslås.

Robert Dalman

Ulrica Åsberg

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, samt ledamöterna Olof Edling, Staffan Ingmanson, Gunilla Lavås, Jessica Levin, Jonathan Sjölander och Helena Söderberg

Föredragande: Ulrica Åsberg

Kopia till CSN och kopia till CSN:s Rättsavdelning

Kopia till Utbildningsdepartementet